

Hozzászólás a gazdasági programhoz vállalkozói szemmel

(Bojár Gábor)

Az ország gazdasági felvirágoztatásának egyetlen valódi motorja csak mi magunk lehetünk. Az EU-s pénzek segítséget jelentenek, de nem azok teremtik meg jólétünket. Jólétünket csak saját munkánk teremtheti meg. Ez pedig azon múlik, hogy a hazai vállalatok mennyire versenyképesek a nemzetközi-, és az ennek ma már szerves részét jelentő hazai piacon. A jó gazdasági program tehát nem lehet más, mint a hazai tulajdonú és a hazánkban megtelepült külföldi tulajdonú vállalkozások versenyképességének növelése. Ennek útja pedig nem a tartósan olcsó munkaerő, hanem a kreativitás, az innováció és a termelékenység növelése.

A 12 éves orbáni gazdaságpolitika egyik alapvető tévedése az volt, hogy minél több pénzbeli támogatást juttatunk el a vállalkozásokhoz, azok annál versenyképesek lesznek. Ez egyszerűen nem igaz. Egy látványos (bár nem közvetlenül a gazdasághoz tartozó) példával illusztrálva: Jobb lett a magyar foci azért, hogy kormányzatunk számolatlanul öntötte bele pénzt? A költségvetés jelenleg közel 4000 mrd forintot fordít úgynevezett „gazdaságélénkítésre”. Ez a GDP közel 8%-a, ami az EU-s átlag kétszerese! Látjuk, hogy ennek jelentős részét ellopják, de ennél is nagyobb baj a „vissza nem térítendő támogatás”, tehát az ingyen pénzek elterjedt gyakorlata, ami csak árt a kedvezményezett vállalkozások versenyképességének.

A támogatások azonnali és teljes megszüntetése sokkhatással járna, de fokozatos, évi 6-800 mrd forinttal történő leépítése legalább az EU-s átlag szintjéig sokkhatás nélkül is lehetséges. A fennmaradó támogatások rendszere is átalakítandó (lásd alább), a megtakarítást pedig át kell irányítani a gazdaságot valóban segítő területekre, elsősorban az oktatásra, a minőségi munkaerő képzésére, ami már középtávon is érezhető javulást hozhat a vállalkozások versenyképességben.

A legfontosabb ilyen területek:

- Felsőoktatás, közoktatás, szakképzés: A vállalkozások versenyképességét nem az olcsó, hanem a jól képzett munkaerő segíti legjobban. Ennek részletei a kormányprogram oktatási fejezetének képezi részét, de itt is kiemelendő, hogy a pedagógus pálya vonzerejének és ezzel az oktatás minőségének radikális növelése közvetlenül is visszahat a gazdasági versenyképességre. Külön hangsúlyozandó, hogy a közoktatásban és a szakképzésben is kiemelt figyelmet kell fordítani a pénzügyi-, gazdasági ismertek és az informatika minőségi oktatására, valamint az angol nyelvtanulásra.
- Versenyfelügyelet: A verseny csak akkor ösztönöz jobb teljesítményre, ha a pálya nem lejt. Ehhez természetesen elsősorban az kell, hogy a mindenkori kormányzathoz közel álló gazdasági szereplők „helyzetbe hozása”, a haveri kapitalizmus meggyökeresedett gyakorlatának a lehető leggyorsabban véget vessünk, de ez nem elég. Az is feltétlenül szükséges, hogy még az esetleg megérdemelten piacvezető helyzetbe kerülő gazdasági szereplők se élhessenek vissza erőfölényükkel, ne betonozhassák be vezető pozíciójukat kiiktatva ezzel a további versenyt. Ehhez pedig szakmailag megerősített, politikailag nem befolyásolt, erős és független versenyfelügyelet szükséges.

- A gazdaság fehéritése: Az ezen a területen elért vitathatatlan eredmények ellenére még mindig nagy tartalék rejlik a gazdaság további fehéritésében. Ez nemcsak a költségvetési bevételek növelését eredményezi, de a verseny tisztaságát megteremtve többlet teljesítményre ösztönöz. Pozitív példa az előző kormányzati ciklusból a kiskereskedelmi pénztárgépek bekötése a NAV-hoz (szépségfoltja, hogy ez nem mindenre vonatkozott) és a GPS alapú útnyilvántartás. Ehhez hasonló informatikai eszközökkel, valamint az adózás egyszerűsítésével (lásd alább) tovább folytatható a gazdaság fehéritése. Bár az egykulcsos jövedelemadó és a munkáltatók által befizetendő járulékok érezhető csökkenése hozzájárult a gazdaság fehéritéséhez, de a legalacsonyabb jövedelmeket terhelő adóék nemzetközi összehasonlításban kimagasló. Ennek csökkentése középtávon feltétlenül szükséges. Azonban a jelenlegi nagymértékű, és a vállalkozások egy része számára szinte elviselhetetlen terhet jelentő minimálbér növelés után csak fokozatosan és kis lépésekben indokolt csökkenteni az alacsony jövedelmek adóját, csökkentve ezzel a vállalkozókra nehezedő további béremelési nyomást. Végül pedig sokat tehetünk azért is, hogy a tisztességes adózás társadalmi elismerést nyerjen, a legnagyobb adózók közé kerülni dicsőség legyen.
- Az adminisztrációs terhek csökkentése: Kidobott pénz az adóadminisztrációra fordított feleslegesen nagy költség. Az SzJA bevallás is messze van még attól, hogy elférjen egy sőralátétlen (ahogy miniszterelnökünk ígérte 2010-ben), de nemzetközi összehasonlításban is kimagasló a munkáltatói oldalon megjelenő adminisztrációs költség, és különösen nagy teher az előírások gyakori változtatása. Szükséges és lehetséges az adófajták számának radikális csökkentése, a bevallások egyszerűsítése, de elsősorban a rendszer stabilitásának, hosszútávú kiszámíthatóságának garantálása.

Az állam gazdaságösztönző beruházásait elsősorban a vállalkozásokat segítő infrastruktúra fejlesztésére, például az állami szolgáltatások digitalizálására, vagy a kisvállalkozásoknak nyújtott tanácsadásokra kell fordítani. A vállalkozásoknak közvetlenül nyújtott (a jelenleginél sokkal kisebb mértékű) pénzügyi támogatásokat pedig semmiképpen sem szabad ingyen pénzként adni, hanem csak üzletrészért cserében kínált ideiglenes tőkejuttatásként. De ilyen esetekben se az aktuálisan legdivatosabb területeket célozza meg az állam, hiszen ezeket keresi a magántőke is. Az államnak semmi esetre sem szabad versenyezni a nemzetközi szinten bőséggel rendelkezésre álló magántőkével, hanem csak kiegészítenie szabad azt. Ezért olyan területeken lehet csak korlátozottan helye az egyes vállalkozásokba közpénzből történő tőkeberuházásnak, ahol a megtérülés nemcsak az adott vállalatnál, hanem társadalmi szinten jelentkezik, például zöld energiára való költséges átállás esetében. Ezekon kívül indokolt lehet a kutatást-fejlesztést segíteni olyan esetekben, ahol a hosszútávú megtérülés ugyan egyértelmű, de annak időtávja és kockázata nem vonzó a magánbefektetők számára.